

کوه تسیخه و یک واقعه تاریخی

ناهدقلانی
دبیر تاریخ فریدونشهر

اشاره

فریدونشهر با پهنه‌ای حدود ۵ کیلومتر مربع، در غرب استان اصفهان و بین لرستان و چهارمحال و بختیاری قرار گرفته است؛ از این رو گذرگاهی برای عبور عشایر این دو منطقه محسوب می‌شود. گورهای باستانی در روستای قهستان و آرامگاه‌های بزرگان دینی از جاذبه‌های تاریخی منطقه به شمار می‌رود.

کلیدواژه‌ها: فریدونشهر، کوه تسیخه و پرتیکان

طلب کرد. گرجیان ساکن روستای آخوره (فریدونشهر فعلی) از دادن خراج خودداری کردند و به اتفاق مردمان روستاهای ارمنی‌نشین به مقاومت مسلحانه پرداختند. کریم‌خان با قوای نظامی‌اش به آنان حمله کرد. مردم برای نجات جان خود به کوه تسیخه که مجاور فریدونشهر بود پناه بردند. شب‌هنگام، به دلیل تاریکی شب و اینکه بسیاری از زنان نمی‌خواستند به اسارت سربازان کریم‌خان بیفتند خود را به پایین کوه پرتاب می‌کردند. در این بین بسیاری از دهقانان نیز کشته یا اسیر شدند و رهبران گرجی‌ها هم تیرباران شدند.»

واقعه تسیخه سینه به سینه و نسل به نسل به فرزندان همان مردان بزرگ رسیده و شاخ و برگ فراوان یافته و همانند اسطوره شده است. گرجی‌هایی که از این واقعه جان سالم به در بردند در نواحی متعدد متفرق شدند و زندگی نوینی را در روستاهای اطراف پایه‌گذاری کردند. از جمله روستاهای سیبک، چغیورت و نهضت‌آباد.

کوه تسیخه

کوه تسیخه بین فریدونشهر و چغیورت قرار دارد. این کوه نسبتاً مرتفع به علت صعب‌العبور بودن اکثر قسمت‌هایش همانند قلعه‌ای طبیعی و محکم است. در بالای کوه، دشتی وسیع و سرسبز و زیبا با دو چشمه آب شیرین همیشگی وجود دارد. در نقاطی از کوه که به‌صورت طبیعی دارای دیواره‌های سخت و صعب‌العبور نیست دیواره‌هایی سنگی به طول حدود ۶۰۰ متر بنا شده است که ارتفاع آن‌ها در بعضی جاها به بیش از ۲ متر می‌رسد. پهنای این دیوارها حدود ۳ متر بالغ می‌شود. همچنین در قسمت شمال راهی سنگفرش و مارپیچ به طول تقریبی نیم کیلومتر از پای کوه تا قله ایجاد شده است.

- منابع**
۱. دلاواله، پیترو؛ سفرنامه پیترو دلاواله، ترجمه شعاع‌الدین شفا، تهران: ۱۳۴۸.
 ۲. رحیمی، ملک‌محمد؛ گرجی‌های ایران، اصفهان: یکتا، ۱۳۷۹.
 ۳. قلاتی، نسرتین؛ پ، س، و (گذری مردم‌شناختی بر گرجیان ایران). اصفهان: گلین، ۱۳۹۰.
 ۴. سیبانی، محمد؛ ایرانیان گرجی، اصفهان: کتابفروشی ارش، ۱۳۵۸.
 ۵. گوگونانی، سعید؛ آخوره علیا خلف قهستان، فریدونشهر: سعید گوگونانی، ۱۳۹۳.
 ۶. مولیانی، سعید؛ جایگاه گرجی‌ها در تاریخ و فرهنگ و تمدن ایران، اصفهان: یکتا، ۱۳۷۹.

در اسناد تاریخی و جغرافیایی، این ناحیه به نام پرتیکان، و به معنای محل باشکوه، آمده و شامل فریدن و فریدونشهر می‌شود. این شهرستان که بزرگ‌ترین شهر گرجی‌نشین ایران نیز هست تا سال ۱۳۵۹ «آخوره بالا» نامیده می‌شد و هنوز هم نزد عشایر بختیاری چهارلنگ به همین نام متداول است. فریدونشهر در گذشته بزرگ‌ترین ناحیه جمعیتی در آخرین بخش فریدن بوده است. ضمناً به سبب نزدیکی دو آبادی به یکدیگر، فریدونشهر را آخوره بالا و دیگری را آخوره پایین (وحدت‌آباد کنونی) نامیده‌اند. با این همه گرجی‌ها شهر را به نام «سویلی» که واژه‌ای گرجی است می‌شناسند.

می‌دانیم که بعد از قتل نادرشاه افشار، ایران وارد مرحله‌ای از عدم ثبات سیاسی و اقتصادی شدیدی گردید و در پی آن به علت عدم وجود دولت مرکزی خونین و حکام نواحی طغیان نمودند.

سرانجام کریم‌خان زند بعد از جنگ با علیمردان‌خان که شیراز را تصرف کرده بود موفق شده در چهارمحال و بختیاری وی را شکست دهد و بر ایران مسلط شود.

کریم‌خان در میان پادشاهان ایران مشهور به عدالت‌خواهی و پرهیز از خونریزی و سبقت است با این حال، وی بعد از این پیروزی به اقدامی دست زد که خاطر آن در میان مردم این منطقه هنوز باقی است. در این خصوص، «جان‌ری پری» می‌نویسد: «با این وجود کریم‌خان آشکار ساخت که آرزومند تسلط بر سرزمین کوهستانی بختیاری است. پس بلافاصله از تمام افراد مقیم و همسایه بختیاری خراج